

EL 9 MON

MONOGRÀFIC ESPECIAL
**SOSTENIBILITAT
I EMERGÈNCIA
CLIMÀTICA**

Dilluns, 26 de febrer de 2024

L'ENTREVISTA

Jordi Masjuan,
expert en
sistemes
alimentaris
i divulgador

“Dedicar una hora a la setmana per planificar i anar a comprar és molt de temps? Jo crec que no”

REPORTATGE

La necessitat de mesurar el benestar, no només el creixement econòmic

Existeixen diverses mètriques que, harmonitzades, podrien ser alternatives al PIB

Entrevista a Jordi Masjuan, expert en sistemes alimentaris, cofundador de Valors i autor del llibre 'Canviar el món des de la taula'

“La sobirania alimentària és que, com a poble, decidim què produïm, com ho fem i com és l'alimentació de la gent”

Jordi Vilarrodà

Jordi Masjuan és graduat en Administració i Direcció d'Empreses. En una etapa anterior, dirigia un consorci d'empreses d'enginyeria, fins que va decidir reorientar la seva vida. Des de fa uns vuit anys la seva principal feina és donar menjar a centenars d'infants i joves en els seus centres educatius. I en la manera com ho fa, hi ha una petita o una gran revolució. Això i més coses les explica en el llibre *Canviar el món des de la taula*, que ha publicat Eumo Editorial.

Fa uns anys, en un dels aeroports més concorreguts del món, va prendre una decisió radical. Això ho explica a l'inici del llibre. En diu “la meva metamorfosi particular”. Què va passar allà?

Estava fent una videoconferència amb la meua filla i va ser tot un procés intern que em va portar a la conclusió que preferia ser part de la solució i no part del problema. Era a l'aeroport de Doha. Hi era per un viatge de feina de tants que feia en aquell moment. I va ser com un procés intern, una metamorfosi que em va portar a deixar la feina a la qual em dedicava i a muntar aquest projecte d'emprenedoria, que és Valors.

I en aquell moment vostè era d'aquelles persones que van saltar gairebé d'un avió a l'altre, voltant pel món i fent aquesta vida, no?

Correcte, sí. La meua vida s'assemblava a molta d'aquesta part que jo ara crítico, quant als efectes de la globalització. I sí, jo em dedicava a vendre projectes d'enginyeria pel món i el meu dia a dia era d'avió en avió i de cotxe en cotxe i poc a veure amb el que és ara.

I diu textualment també en el llibre que “segurament el fet de ser pare va sacsejar la meua escala de valors”.

Sí, jo crec que ens passa a tots i a totes, la paternitat és un punt d'inflexió a partir del qual ja no només penses en tu, ja no només penses a curt termini sinó que passes a tenir inquietuds a mitjà i a llarg termini.

I quin futur deixarem a aquestes noves generacions.

Correcte. Què estem fent, com ho estem fent i quina implicació tindrà això no només en mi, sinó en les meves filles o en les filles de les meves filles.

I per què des de l'alimentació, que no era precisament el sector des d'on venia Jordi Masjuan?

Crec que va ser una mica atzar. Jo sí que tenia una inquietud personal

Jordi Masjuan, a la seu de Valors, amb el seu llibre (Foto: arxiu de Jordi Masjuan)

en l'àmbit de la sostenibilitat i de la transformació. Però l'alimentació va venir simplement per un tema d'oportunitat, perquè al final, més enllà de les conviccions, tot havia d'encaixar. I dins de l'àmbit alimentari, sobretot en les col·lectivitats, a les escoles principalment, hi havia una tasca molt important a fer quant a transformació, i allà vam veure l'oportunitat de constituir Valors com una entitat que *revolucionés* la manera en la qual s'estava donant de menjar als infants del país. I en aquest procés estem encara, vuit anys després.

Diu també al llibre que el capitalisme s'ha apropiat el concepte de l'emprenedoria, se l'ha fet seu. I ara definia Valors com un projecte d'emprenedoria, però d'emprenedoria des d'una altra perspectiva o no amb el concepte en què habitu-

alment sentim aquesta paraula utilitzada per economistes, utilitzada per tothom?

Sí. Jo crec que és un tema d'incentius. S'ha pervertit en el sentit que l'emprenedoria s'associa a tenir èxit econòmic i a tenir èxit en àmbits que jo crec que són els equivocats. Defenso l'emprenedoria social com trobar solució a problemes reals. I no sempre l'emprenedoria s'entén en aquest sentit. És a dir, és un mitjà a través del qual fer diners, fomentar l'acumulació, i no sempre solucionar necessitats reals de la societat. En aquest cas, jo tenia molt clar que volia emprendre, però ho volia fer des de la base social de solucionar problemes reals i tangibles.

Però a la vegada també ha de ser viable econòmicament.

Sempre. I d'això en parlem molt sovint. És a dir, sigui quina sigui la

forma jurídica, sigui quina sigui la finalitat i l'objectiu, tots convivim sota aquest mateix sistema. Per tant, les opcions, fins i tot les que són trencadores, revolucionàries, han de ser sostenibles. I això ho defenso moltíssim. Tots estem sota el mateix mercat competitiu, tots hem de pagar nòmines a final de mes. S'ha de fer amb ànima, amb sentiment, però també s'ha de fer de forma eficient i precisament sostenible perquè aquests projectes escalin, perquè si no moren i és més contraproductiu que altra cosa.

A Valors, empresa de la qual és cofundador, es dediquen al menjar per a col·lectivitats, segurament en un àmbit en què les grans empreses de càtering són les dominants. I quina diferència hi hauria entre un menú que serveix Valors en un centre escolar, per exemple, i un que pugui fer l'empresa X de càtering?

La gran diferència és no només pel que fa a menú, que també hi és, però no és una gran revolució. Nosaltres hem tornat al concepte de la dieta mediterrània, hem tornat a coses com prioritzar el producte de quilòmetre zero, ecològic, fresc, de temporada. Intentem que els menús tinguin menys contingut de proteïna animal i més de proteïna vegetal. Intentem que siguin menús sostenibles, que mengin verdures, fruites. I, més enllà de què és el que es menja quant a contingut de menú, que sí que hi ha canvis, tot el concepte que hi ha darrere, pel que fa a aprovisionament, als conceptes que defensem i que prioritzem a través de l'alimentació, com són la sobirania, la pagesia, el quilòmetre zero... tot això és la gran diferència, la gran revolució. No només a les escoles, sinó en l'àmbit de les col·lectivitats. Crec que és una cosa molt important i això són deures per a la política: utilitzar les col·lectivitats del país com un tractor per a aquest canvi, per a aquesta revolució.

En el llibre diu que la gent que viu a cada territori hauria de tenir accés a producte fresc, de temporada i variat. Què entenem per sobirania alimentària?

Com a sobirania alimentària, jo entenc el dret de qualsevol poble a decidir sobre la seva pròpia política alimentària. És a dir, no només que mengem, sinó com es produeix allò que mengem i quin impacte té al territori des de l'àmbit social, des de l'àmbit de sostenibilitat. Per tant, si defensem la sobirania alimentària, el que defensem és que com a poble,

Masjuan, en primer terme, amb la cuinera Maria Nicolau, en la presentació del llibre al Casino de Vic l'octubre passat

com a país, siguem capaços de decidir què produïm, com ho produïm i com és l'alimentació de la gent. I en aquesta línia, de manera democràtica, de manera conjunta, tota la societat hauríem de poder participar en aquest procés per decidir què és aquesta sobirania alimentària. A vegades ens centrem només en una part, el quilòmetre zero, comprar proximitat... Jo ho englobo en un concepte molt més potent, que inclogui l'agroecologia, que inclogui l'impacte en el territori, que inclogui també que pots ser tractor d'un moviment social que re-ruralitzi el país. És el gran potencial de la sobirania.

Aplicar tot això vol dir repensar el territori, repensar l'ús que fem del territori. En una societat tan urbana com la nostra, es pot fer això de repensar l'ús que fem del territori, i això implica també que hi hagi d'haver un cert dirigisme des dels governs, des de l'acció política?

Crec que sí, jo crec que és la clau. Hem de començar a planificar. I amb això no dic que tota l'economia hagi d'estar planificada, perquè no crec que sigui eficient ni desitjable, però sí que crec que hi ha una part important, sobretot pel que fa a què és l'important com a societat. Llavors, si estem d'acord que l'alimentació és un pilar bàsic, i que hauria de ser un dels comuns, que jo en dic al llibre, juntament amb la sanitat, l'educació...

Sanitat i educació aquests sí que els donem pressuposats, però l'alimentació, no.

Sí, és curiós, perquè segurament si ens posem a fer un debat obert, tots estarem d'acord que l'alimentació, és a dir, tenir una dieta equilibrada, saludable i fresca hauria de ser un dret elemental pel fet d'haver nascut, simplement. Si ens posem d'acord en això, el territori l'haurem d'endregar de manera que doni resposta a aques-

tes necessitats. Si estem d'acord que tot el que produïm hauria de ser desitjable que fos de proximitat per l'impacte; que fos agroecològic, per temes d'externalitats negatives, de sostenibilitat, llavors hauríem de començar a preocupar-nos perquè els pagesos, pageses i ramaders d'aquest país poguessin fer la seva feina de manera digna, que tinguessin accés a la terra, que tinguessin la seguretat que vendran el que produeixen a preus justos, que tindran accés als consumidors, no només a través dels oligopolis de distribució, sinó també de manera directa. I tot això és una transformació integral que ha de néixer. És condició necessària, però no suficient, que neixi de la gent. Hi ha d'haver una onada de responsabilitat i una revolució des de l'activisme. Però tot això hem de fer que ho reculli la política. I la política ha de marcar prioritats i ha de planificar.

El nostre món està organitzat a través d'unes xarxes de logística que són una malla molt espessa, que normalment funcionen bé, però que quan hi ha una petita peça que s'espantilla... Només que quedi entravessat un vaixell al canal de Suez, veiem que trontollen moltes coses. Tot això que diu obligaria a repensar també la logística, no?

Teníem una confiança cega en aquest sistema, en aquesta globalització, i va arribar la pandèmia, i de cop i volta moltes certeses que teníem vam deixar de tenir-les.

Vam veure que en tot Europa no teníem mascaretes, per exemple.

Vam veure això, vam veure que no érem capaços de donar resposta a necessitats evidents en aquell moment. En vam adonar que totes aquestes xarxes de proximitat van donar resposta a tot el que el mercat no podia donar resposta. Va ser com un moment de dir: bé, escolta, potser tot aquest procés de globalització

que ens han venut l'hem de repensar. Potser estem donant una confiança absoluta a una cosa que es pot millorar. I en aquest sentit soc molt partidari de dir repensem. L'alimentació és un àmbit que funciona per grans oligopolis, des de les llavors fins a la distribució, fins a la producció: cada cop hi ha explotacions més grans. Tot això s'ha de repensar. És inviable que a la Jonquera coincideixin camions que porten tomàquets, pugem del Maresme i altres que baixen des de països com Holanda, per exemple, i es creuin a la frontera. Vivim en un sistema que és bastant boig en aquest sentit, i toca racionalitzar-lo.

Confia, i ho diu en el llibre, en les revolucions que venen sobretot des de baix. Nosaltres, com a consumidors, tenim un poder de decisió. Una bona amiga meva diu sempre allò que el carret de la compra és el carro de combat. És una metàfora molt bèl·lica, però nosaltres podem lluitar per determinades coses amb la nostra decisió com a consumidors. Per on hauríem de començar? Perquè, a més, la proximitat a nuclis urbans grans encara deu fer més difícil posar en pràctica tot això.

Sí. Aquesta metàfora que comenta és molt bona. Jo dic també que consumir és un acte polític. És a dir, tot comença des de baix. Però tampoc cal carregar d'excessiva responsabilitat les persones individuals, perquè seria injust, però hi ha moltes coses que es poden fer. Sí que és cert que en el món urbà, que cada cop és més majoritari, hi ha hagut una gran desconexió entre el que mengem i com es produeix allò que mengem. Per tant, aquí hi ha la primera gran oportunitat: re-connectar els consumidors i tornar a fer aquest exercici pedagògic d'entendre d'on ve allò que alimentem i quin impacte té allò que consumim, no només en les persones que produeixen aquest aliment, sinó

també en el medi ambient, en el planeta. I aquesta és la primera part que ens empodera i que, a partir d'aquí, podem prendre decisions conscients i trencar les dinàmiques que portem. Anar al supermercat, no mirar les etiquetes, d'on ve el que comprem, etc. Aquest és el primer gran clic des de l'àmbit individual i això s'ha d'extrapolar a altres àmbits, però sense aquesta primera serà molt difícil que totes les altres s'activin.

Vol dir que, per exemple, hauríem d'anar a veure si trobem un grup de compra que tingui els productes d'alguns productors de proximitat, que hauríem de comprar a granel si podem...?

Sí, vol dir que hem d'utilitzar el sentit comú. Al final el mercat, el capitalisme, funciona de manera que la mateixa oferta s'adaptarà també a la demanda. Idealment hauríem de tirar per cooperatives de consum, supermercats cooperatius, mercats de pagès, mercats municipals on sempre les parades de quilòmetre zero han estat venent els productes, però també fins i tot es pot fer consum conscient als supermercats. Simplement mirant d'on ve allò que consumim, mirant que no comprem ultraprocesats, que no caurem en els paranys del màrqueting alimentari, que és una de les indústries més potents que hi ha al planeta. Tot això són petits gestos per ser subjectes actius d'aquesta revolució.

Molta gent pot dir "a mi em falta temps per fer aquest tipus de compra perquè la del supermercat és la que aparentment és més ràpida" i l'altra que dirà "és que tot això és car". Segurament serien dos arguments que sortirien de seguida.

Comencem pel segon. Jo parlo dels costos ocults: és més car comprar carn de quilòmetre zero provinent d'un projecte de ramaderia extensiva i regenerativa o potser és més barata la del supermercat, però aquest model de carn barata què té darrere? Tota una sèrie de coses que aquesta carn està propiciant, com la destrucció del planeta, quant a l'impacte de sostenibilitat, com temes de salut, normalment parlem de carn que està processada, tota una sèrie de coses que no s'inclouen en el preu i que si les incloguéssim, i aquí entra la política, a través dels impostos. Llavors ens adonaríem que si canviem els hàbits i que si aquests productes industrials inclouen tots els costos ocults, segurament aquests costos s'igualarien. També podem fer canvis en la dieta, en els hàbits. Està demostrat que si consumeixes menys carn, compres a granel, llegum sec en lloc de cuit... tota una sèrie de coses que acaben igualant el preu i fan que al final de mes la cistella de la compra sigui equiparable comprant en un gran supermercat o en una cooperativa de consum. Quant al tema del temps, soc molt crític amb això. No tenim temps per anar a comprar al mercat, a la cooperativa de consum del costat de casa, però sí que tenim temps per estar quatre hores al telèfon mòbil o per caure en tots els paranys del consumisme actual. Dedicar una hora a la setmana per anar a comprar i planificar la compra és molt de temps? Jo crec que no.

Alta satisfacció vital vs. diners

Un estudi de l'ICTA-UAB demostra que moltes societats amb ingressos monetaris molt baixos tenen nivells de satisfacció notablement alts

Lourdes Corominas

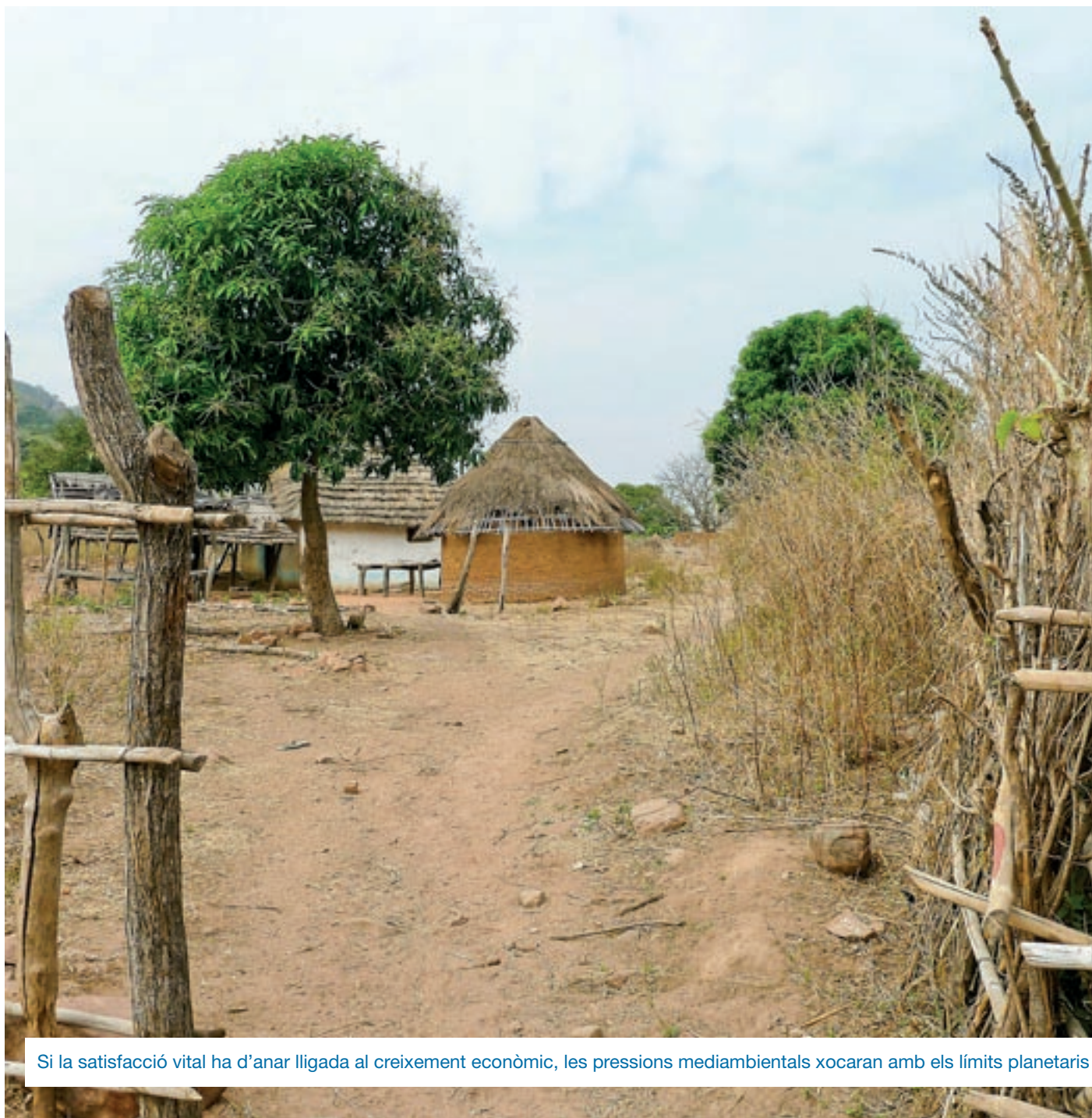
Nombrosos pobles indígenes i comunitats locals de tot el món gaudeixen d'una vida molt satisfactòria tot i disposar de pocs diners. Aquesta és la principal conclusió d'un estudi elaborat per l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals de la Universitat Autònoma de Barcelona (ICTA-UAB) en col·laboració amb la Universitat McGill del Canadà. El treball constata que el creixement econòmic no està relacionat necessàriament amb una alta satisfacció vital. Les comunitats en les quals s'ha basat aquest treball comparteixen el fet que tenen una relació molt estreta amb la natura i en depenen com a mitjà de subsistència.

La forta correlació que s'observa sovint entre ingressos i satisfacció vital "no és universal i demostra que la riquesa, tal com la generen les economies industrialitzades, no és un requisit fonamental perquè els éssers humans tinguin una vida feliç", explica Victòria Reyes-García, investigadora de l'ICTA-UAB i una de les autores principals de l'estudi. Els resultats són una prova clara que el creixement econòmic intensiu en recursos no és necessari per assolir nivells de benestar subjectiu, i això és una bona notícia per a la sostenibilitat i la felicitat humana, assenyalant un comunicat de la UAB.

El creixement econòmic sol considerar-se una forma segura d'augmentar el benestar de les persones als països de renda baixa i, en les últimes dècades, les enquestes mundials han donat suport a aquesta creença perquè mostren que els habitants de països de renda alta tendeixen a declarar nivells més alts de satisfacció vital que els països de renda baixa. Aquesta correlació podria fer pensar que només a les societats riques es pot ser feliç. Ara aquest estudi suggereix que hi ha bones raons per qüestionar que aquesta relació es produeixi de forma universal.

De Fiji al Senegal passant per Bolívia o el Nepal

El treball es va donar a conèixer aquest mes de febrer i s'ha publicat a la revista científica *Proceedings of the National Academy of Sciences (PNAS)*. Va consistir en una enquesta a 2.966 persones de comunitats indígenes i locals de 19 indrets d'arreu del món: Fiji, el Senegal, Mongòlia, Zimbàbue, l'Índia, Algèria, el Brasil, Ghana, el Nepal, Xile, Tanzània, la Xina, el Paraguai, l'Argentina, Bolívia, Kènia, Madagascar i Guatemala. Només un 64% de les llars enquestades disposaven d'ingressos monetaris. Segons Eric Galbraith, investigador de l'ICTA-UAB i la Universitat McGill i autor principal de l'estudi, "sorprenentment nombroses poblacions amb ingressos monetaris molt baixos declaren nivells de satisfacció

Si la satisfacció vital ha d'anar lligada al creixement econòmic, les pressions mediambientals xocaran amb els límits planetaris

vital molt elevats, amb puntuacions similars a les dels països rics".

La puntuació mitjana de satisfacció vital a les societats estudiades va ser de 6,8 en una escala que anava del 0 al 10. Les mitjanes més baixes van assolir el 5,1 i en quatre dels indrets es van registrar puntuacions mitjanes superiors a 8, típiques dels països escandinaus rics.

Es desconeixen els motius d'aquesta alta satisfacció vital en societats a petita escala, però estudis previs assenyalen que el suport i les relacions familiars i socials, l'espiritualitat i les connexions amb la natura són alguns factors importants dels quals pot dependre aquesta felicitat. Tot i això, els autors de l'estudi subratllen que és possible que els factors importants difereixin significativament entre societats. En aquest sentit, cal assenyalat que la satisfacció amb la vida no és uniformement alta. En els casos en els quals la mitjana era baixa (5,1) els autors del treball apunten que algunes d'aquestes comunitats poden tenir dificultats per satis-

fer necessitats bàsiques, garantir la salut, han patit opressió, privació de drets o marginació.

Treballs recents que han aconseguit el consens científic apunten que la "riquesa de les nacions està estretament associada a si els seus habitants poden viure les seves vides a prop del seu ideal". I aquest fet pot tenir importants implicacions per la vida a la Terra, segons indiquen els autors del treball: "Si es requereix un alt nivell de riquesa material perquè les persones visquin una vida pròxima als seus ideals, aconseguir una alta satisfacció vital per a tots els éssers humans requeriria taxes d'extracció material molt més elevades que les actuals. Les polítiques intensificaran les pressions mediambientals en sacrificar els ecosistemes per augmentar la producció material i és probable que se superin els límits planetaris". Per tant, apunten que cal prendre mostres d'un ventall més ampli de societats que abasten mètodes de vida molt diferents: "A petita escala, societats que viuen en estret

contacte amb la natura, al marge de la societat globalitzada, ofereixen perspectives molt valuoses en aquest aspecte".

Altres treballs anteriors havien vinculat l'avaluació de la vida a factors immaterials que podrien afavorir una elevada satisfacció vital independentment de la riquesa monetària. Serien el suport social, la confiança, la llibertat i l'absència de corrupció. Aquests factors s'han identificat específicament entre els pobles indígenes i comunitats locals. Així, per als inuits de l'Àrtic, la felicitat s'ha associat amb les relacions familiars i la participació social. Les relacions amb altres persones, amb la natura i amb els éssers espirituals són fonamentals per al benestar de pobles nadius americans, de les comunitats indígenes amazòniques i dels aborígens australians. També alguns pobles indígenes andins entenen que el concepte de la bona vida inclou mantenir relacions interpersonals harmòniques que poden estendre's als no humans i als esperits.

Un futur més enllà del PIB

L.C.

El producte interior brut (PIB) és la mètrica més utilitzada per mesurar el creixement econòmic. Però aquest creixement no és un indicador prou fiable del benestar de les societats. L'informe *Ampliar les alternatives. Societats per un futur més enllà del PIB* (Capítol 1, 2023), de Greenpeace, analitza altres sistemes alternatius que haurien de permetre mesurar el benestar (de la societat i del planeta) per deixar de banda la mentalitat del benefici, que sovint comporta desigualtat, explotació i consumisme. Al mateix temps, el PIB "invisibilitza", diu l'informe, el treball domèstic i voluntari no remunerat i amaga també les conseqüències negatives que té per a la natura.

Un marc per mesurar el que realment importa

El PIB no es va convertir en el mètode principal per mesurar l'èxit d'un país fins a la dècada del 1950. I entre finals dels 50 i principis dels 60 va ser quan el creixement es va convertir "en un objectiu en si mateix". De fet, Simon Kuznets va desenvolupar per primera vegada el concepte modern del PIB en un informe l'any 1934 i va assenyalar que aquesta mètrica que s'utilitza sovint com a indicador del nivell de vida no s'havia d'utilitzar com a mesura del benestar. Ho expliquen Anneke Jansan i Rutger Hoekstra, de la Universitat de Leiden (Holanda), en l'article *Més enllà del PIB: Un marc per mesurar el que realment importa*, que inclou l'informe de l'entitat ecologista al qual es feia referència més amunt.

Mentre que històricament PIB i benestar han estat molt relacionats, l'article assenyala que les proves empíriques "demostren que a partir de cert llindar" el nivell del PIB d'un país "no comporta un augment de benestar de la seva població". En aquest sentit, asseguren els autors, el PIB no és capaç de mesurar el benestar de les persones, ni parla de com es reparteix el benestar. Tampoc no té en compte els costos per crear aquest creixement, que poden comportar la destrucció ecològica i la violació dels drets humans.

Sintetitzar totes les mètriques que van més lluny del PIB i accelerar el canvi sistèmic per anar més enllà del paradigma econòmic dominant és l'objectiu del projecte WISE Horizons. Es tracta d'una col·laboració entre la Universitat de Leiden i set instituts finançats per la Unió Europea. El projecte ha creat tres mètriques que tenen en compte tres valors clau a prioritzar: el benestar, la inclusió i la sostenibilitat.

A l'article un dels autors, Rutger Hoekstra, investigador en mètriques més enllà del PIB, es planteja com derrocar l'hegemonia d'aquest índex "sense adoptar una única mètrica alternativa" i aposta per harmonitzar i sintetitzar les diferents mètriques alternatives, però no homogeneït-

zar-les de manera universal, perquè "imposar una única mètrica és el que ens ha portat on estem". I posa alguns exemples: l'índex de la riquesa integral no té en compte el possible col·lapse climàtic o, si es presta massa atenció a la igualtat de gènere, es corre el risc d'eclipsar altres dimensions de la inclusió, com la discapacitat o la raça. A la gràfica que il·lustra l'article hi ha algunes mètriques alternatives.

És per això que aposta per un equilibri entre els avantatges que comporten els mesuraments que es poden aplicar àmpliament i la flexibilitat que posarà de manifest la pluralitat de societats i valors; és a dir, tenir en compte "les circumstàncies locals, les tradicions" i comptar amb una veritable democràcia que permeti a les persones "determinar les seves circumstàncies".

Aquest nou marc podria incloure mètriques com "la salut, l'educació i la satisfacció amb la vida", però també la capacitat d'influir. Sobre aquest darrer aspecte, els autors citen l'informe de l'ONU *Valuing What Counts* (2022), en el qual s'assenyala que sentir que es pot influir i que es té capacitat per contribuir "són fac-

tors importants per al benestar, a més de millorar la inclusió", la qual cosa permet incorporar pràctiques històriques i culturals.

Una àmplia varietat d'indicadors sobre el benestar futur, que inclouren indicadors de biodiversitat i d'altres límits planetaris per mantenir la nostra resiliència i riquesa mediambiental per a les generacions futures, són altres indicadors que hauria d'incloure el nou marc, en opinió dels autors del treball. Haver-se centrat en el creixement econòmic "ens ha portat a un anacronisme que prioritza les activitats que esgoten el planeta i augmenta les desigualtats", diuen, a més de "passar per alt el benestar".

Reinicialitzar el sistema urgentment

Tot i que el PIB i l'economia basada en el creixement és relativament recent, actualment és omnipresent. És per això que l'informe de Greenpeace *Ampliar les alternatives. Societats per un futur més enllà del PIB* assegura que "necessitem urgentment reinicialitzar el sistema, desenvolupar diversos futurs i fer-los realitat". Apel·la a avançar cap a sis-

temes socioeconòmics alternatius que "prioritzin les necessitats de les persones, les seves comunitats i el planeta". I per aconseguir-ho, posa en valor els moviments que, al llarg de la història, han lluitat per la justícia, els drets i la igualtat. L'informe planteja el context global com una "contínua policrisi" que comprèn la pobresa, la desigualtat, les migracions forçades, la crisi climàtica o les actuals guerres. Una policrisi que representa "un punt d'inflexió en la història" que pot esdevenir una oportunitat per "reparar" la nostra relació amb el planeta. És per això que proposa reconstruir "la nostra societat col·lectiva" sobre una base més justa, segura, ecològica i resilient i abandonar un model socioeconòmic "basat en la idea del domini i el control sobre les persones i sobre la natura centrat en el creixement infinit, dependent del consumisme i les indústries extractives".

Per aconseguir-ho assegura que hi ha "multitud" de possibilitats, "un plurivers" de mons i pobles coexistint en el sistema terrestre i es pot trobar un espai que permeti noves formes de pensar entorn a la idea que "la comunitat és allò primordial".

Neix el Fòrum Català per la Pau

Lourdes Corominas

Catalunya obre un procés participatiu de reflexió i debat de dos anys de durada (2024-2025) que, amb el lema “Menys violència, més justícia global”, ha de donar resposta a dues qüestions clau: com entenem una Catalunya en pau? I com contribuïm des de Catalunya a la pau al món? Es tracta del Fòrum Català per la Pau, un procés obert al qual es poden vincular totes les organitzacions i institucions compromeses amb els valors de la cultura de pau i la justícia global. El fòrum es va presentar el passat 14 de febrer en el marc de la II Jornada de la Pau del Parlament de Catalunya.

El fòrum té un doble objectiu. D'una banda, elaborar un pla de país de pau que permeti dotar de més coherència, visibilitat i impacte les actuacions del govern, els ens municipals i els supramunicipals en matèria de foment de la pau a escala local i global. I de l'altra, enfortir el moviment per la pau de Catalunya. En aquest sentit, es volen reforçar les agendes i les capacitats d'incidència social i política de les organitzacions socials dedicades al foment de la pau i renovar el discurs entorn de la cultura de pau. La intenció també és reforçar aliances.

Aquest procés participatiu ha de permetre sumar els actors socials, institucionals, acadèmics i culturals que comparteixen inquietuds i compromisos amb la cultura de pau; identificar sinergies i col·laboracions; bastir un relat comú sobre com entenem la pau, i incrementar l'impacte social i polític de les actuacions en aquesta matèria. La infografia que acompanya aquesta informació detalla els cinc eixos temàtics entorn els quals s'articula el fòrum.

El procés participatiu

Per elaborar un pla de país de pau, s'han creat tres canals de participació ciutadana: sessions deliberatives, autogestionades i en línia. Les deliberatives es faran entre els mesos d'abril i juliol. Se'n faran 10 repartides entre les quatre demarcacions catalanes. Les autogestionades estaran impulsades per persones i entitats i es portaran a terme durant el mateix període. I a participa.gencat.cat es faran les sessions en línia.

El procés participatiu també ha de servir per enfortir el moviment per la pau de Catalunya. És per això que es donarà protagonisme a les entitats de pau catalanes, agrupades principalment a laFede.cat, la Coordinadora d'ONG Solidàries de les comarques gironines i l'Alt Maresme i la Federació de la Xarxa de Cooperació al Desenvolupament del Sud de Catalunya.

Durant la inauguració de la II Jornada de la Pau del Parlament, el vicepresident del Consell Català de Foment de la Pau i director de l'Ins-

EIXOS TEMÀTICS DEL FÒRUM CATALÀ PER LA PAU

Cultura de pau

Seguretat i justícia

Conflictes armats

Reptes globals

Dones, pau i seguretat

La conversa sota aquest eix se centrarà en dos temes: Educació per la pau. L'educació reglada i en el lleure i l'aprenentatge permanent que incloguin el coneixement i la reflexió sobre causes i conseqüències dels conflictes violents i els processos de pau existents actualment. I Diàleg i convivència. Eines i estratègies per prevenir, gestionar i transformar els conflictes, la polarització tòxica i els discursos d'odi, i per aprendre a conviure en la diversitat.

S'abordaran dos temes actuals en el debat polític: La seguretat humana i comunitària. La noció de seguretat s'ha de basar en una garantia de desenvolupament humà i de qualitat de vida de la ciutadania. I la justícia restaurativa, que situa al centre els drets i les necessitats de reparació i de sanació de la víctima, així com la rehabilitació i la no reincidència del victimari.

Es constatarà la necessitat d'incrementar el nombre i la diversitat d'actors involucrats a posar fi als conflictes armats i a liderar processos de transició democràtica. Cal donar protagonisme a iniciatives de pau impulsades per moviments socials, acadèmics, líders religiosos, periodistes, món empresarial o fins i tot excombatents.

Cal fer front a dos reptes emergents: Noves dinàmiques bèl·liques i violentes. Les anomenades 'guerres híbrides', és a dir, utilitzar mitjans i procediments més enllà de la força convencional. I conflictes entre el capital i la vida. Hi ha un impacte de la crisi climàtica en l'augment de la conflictivitat.

Es plantejarà com articular una política de foment de la pau feminista per erradicar totes les formes de desigualtat i violències de gènere i posar la vida i les cures com a centres de conscienciació i mobilització.

titut Català Internacional per la Pau (ICIP), Kristian Herbolzheimer, va emplaçar a tota institució i entitat catalana compromesa amb els valors de la cultura de la pau i la justícia social a sumar-se al Fòrum Català per la Pau: “És el moment d'obrir la reflexió sobre com entenem una Catalunya en pau i sobre com podem contribuir, des de Catalunya, a la pau al món”. I va afegir que “és moment de comptar-nos, trobar-nos i explicar-nos” les persones, col·lectius i institucions que “compartim el compromís per a un món més just i solidari”.

El Fòrum Català per la Pau és una iniciativa impulsada pel govern de Catalunya, el Consell Català de Foment de la Pau, l'ICIP i el teixit

A l'esquerra, un moment de la II Jornada de la Pau del Parlament

A la dreta, el director de l'ICIP, Kristian Herbolzheimer, durant la seva intervenció

associatiu de foment de la pau. Coincidint amb la presentació, es va inaugurar el web <www.forumcatalapau.cat>, a través del qual es fomentarà la

participació de la ciutadania, entitats i institucions compromeses amb els valors de la cultura de pau i la justícia social.

Mercadona va donar l'any passat 3.524 tones d'aliments a entitats de Catalunya

Totes les botigues de Mercadona al territori català lliuren productes a entitats socials i organitzacions benèfiques diàriament

Mercadona, companyia de supermercats físics i de venda en línia, col·labora amb 163 entitats socials a Catalunya, a les quals l'any 2023 va lliurar 3.524 tones d'aliments, que equivalen a 58.734 carretons de la compra. La companyia s'ha solidaritzat un any més amb els col·lectius vulnerables i ha fet un esforç important per ampliar la seva xarxa de col·laboració amb entitats socials. En aquest sentit, l'any passat va sumar 215 noves entitats de l'Estat espanyol i Portugal, fet que ha contribuït a millorar la vertebració de l'ajuda que ofereix. La cadena de supermercats col·labora amb un total de 762 entitats socials a les quals va donar durant l'any passat 23.100 tones d'aliments (380.000 carretons de la compra), una acció que "ens enorgulleix", en paraules de Laura Cruz, directora d'Acció Social de Mercadona.

Entre les 163 entitats catalanes hi ha els quatre bancs d'aliments de Barcelona, Tarragona, Girona i Lleida, Creu Roja Catalunya, el Banc de Productes no alimentaris La Nau i diversos menjadors socials del territori, entre d'altres. Del total d'organitzacions, 110 corresponen a les comarques de Barcelona, 24 a Tarragona, 19 a Girona i 10 a les de Lleida. De les 3.524 tones donades, prop de 2.598 s'han repartit entre les entitats socials de les comarques de Barcelona, més de 535 entre les tarragonines, 252 a les de Girona i 139 a les de Lleida.

La companyia també ha col·laborat en campanyes de captació com el Gran Recapte d'Aliments, organitzat per la Federació Espanyola de Bancs d'Aliments. Mercadona i els seus caps (com s'anomena internament els clients) van donar 2,6 milions d'euros per transformar-los íntegrament en aliments.

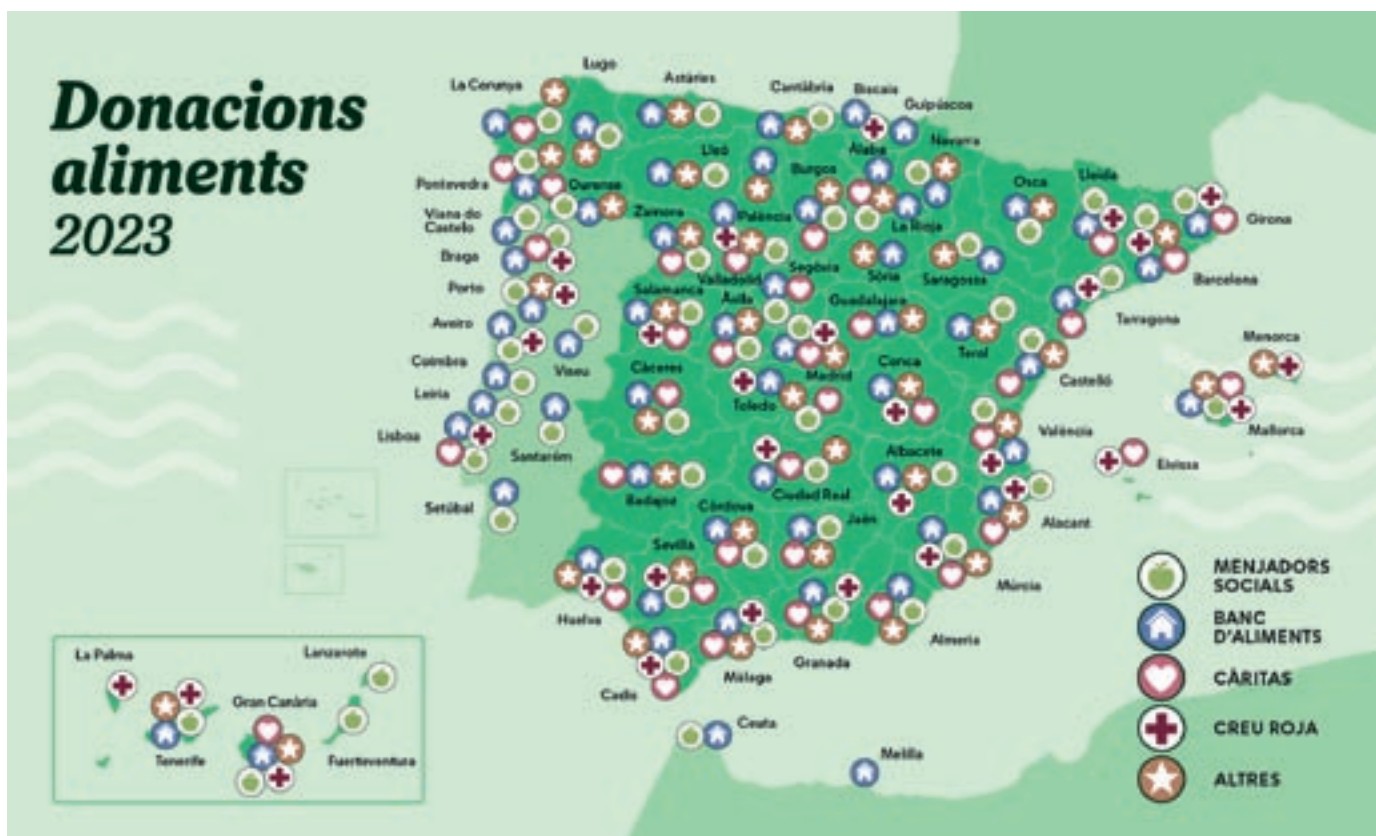
A l'edició 2023 del Gran Recapte, la companyia va posar a disposició del projecte un total de 1.632 botigues (250 de les quals a Catalunya) en què va dur a terme diverses activitats de coordinació i comunicació perquè els clients poguessin fer les donacions monetàries en passar per les caixes en el moment de la compra. "Advoquem per aquesta modalitat perquè permet adaptar les donacions a les necessitats reals dels beneficiaris", explica Cruz, ja que els bancs d'aliments "poden adquirir els productes que necessiten, en les quantitats oportunes i en el moment en què els necessiten" i així "en multiplica l'eficiència", conclou. Actualment totes les botigues de Mercadona a Catalunya donen productes diàriament a entitats socials i organitzacions benèfiques. Un altre aspecte rellevant

Donació de macarrons al Banc dels Aliments de Barcelona

Representants de Mercadona i de Creu Roja a Catalunya durant l'entrega de productes de primera necessitat

és la implantació progressiva, per part de la companyia, de les Targetes Societat. Aquesta eina permet canalitzar l'ajuda als usuaris, a qui es dona la possibilitat de fer la compra total de productes frescos i secs al supermercat. Un fet que "contribueix a dignificar l'acte de compra, integrar l'usuari i millorar-ne la situació de vulnerabilitat", declara Cruz.

Impactar positivament

Impulsar iniciatives socials, mediambientals i de governança responsables que impactin positivament és un compromís ineludible de la companyia. Des del 2011 és sòcia del Pacte Mundial de les Nacions Unides, que promou els objectius de desenvolupament sostenible (ODS). A través d'un Pla d'Acció Social propi, Mercadona reforça els

seus vincles amb la societat a través de valors irrenunciables: diàleg, transparència i escolta activa. En aquest sentit, aposta per la proximitat, estreny vincles per detectar necessitats específiques i aportar solucions concretes. L'empresa continua desenvolupant el projecte Trencadís, mitjançant el qual col·labora en la incorporació laboral de persones amb discapacitat intel·lectual que fabriquen els murals decoratius que hi ha a la secció de peixateria de les botigues.

La sostenibilitat ambiental és un altre aspecte clau en l'estratègia de responsabilitat empresarial. Així, disposa d'un Sistema de Gestió Ambiental propi enfocat a tres eixos principals: producció sostenible, economia circular i descarbonització, que passen per l'optimització logística, l'eficiència

energètica, el benestar animal i la gestió i valorització de residus.

Alguns exemples són el treball en el Projecte de Distribució Urbana Sostenible i en la millora de la qualitat de l'aire a les ciutats mitjançant camions i furgonetes propulsats per tecnologies netes. A més, en els aparcaments de més de 500 botigues hi ha 1.350 places amb punts de càrrega per a vehicles elèctrics i l'empresa continua instal·lant panells solars als establiments.

Mercadona té sis botigues a les comarques d'Osona i el Ripollès: Manlleu, Torelló, Tona, Ripoll i dues a Vic. Al Vallès Oriental compta amb 14 establiments: la Garriga, les Franqueses, Llinars, Montornès, Caldes de Montbui, Cardedeu, Sant Celoni, Sant Fost, Paret, dos a Granollers i tres a Mollet.

Arnau Queralt i Bassa
 Director del Consell
 Assessor per al
 Desenvolupament Sostenible
 (CADS)

“*El món que tenim, el que voldríem i el que vindrà... i un consell assessor que ha fet 25 anys*”

L'1 de desembre de 1998, en una decisió pionera en relació amb països del seu entorn, el govern de Catalunya creava el Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible –el CADS–. D'això ja fa, doncs, 25 anys. Per a les persones que hi estem vinculades no calen explicacions sobre què és i què fa el CADS. No obstant això, continua sent un desconegut per a una àmplia part de la societat, fet que segurament és lògic per ser un dels nombrosos òrgans de participació, consulta i assessorament al govern de Catalunya.

El CADS, efectivament, treballa des de fa 25 anys per assessorar el govern en relació amb les polítiques i actuacions que tinguin incidència sobre el medi ambient i el desenvolupament sostenible. Des de la seva creació ha emès desenes d'informes i dictàmens a petició de diversos departaments de la Generalitat de Catalunya i des de l'any 2014, també a iniciativa pròpia. Entre aquests últims destaquen informes amb recomanacions per avançar vers un sistema alimentari sostenible, una gestió sostenible del medi marí i del litoral català, alguns d'ells amb una important repercussió social i mediàtica. Informes, tots ells, fets amb l'objectiu d'impulsar transformacions en les polítiques públiques.

El CADS és, però, un òrgan positivament atípic en relació amb altres consells similars. Segurament perquè va néixer inspirat per un empresari visionari com fou Pere Duran Farell i va fer-se gran gràcies a l'impuls del Dr. Gabriel Ferraté i Pascual, exrector de la UPC i de la UOC i persona d'energia i creativitat immenses, que el presidí en el període 2000-2012 i que ens deixà fa pocs dies. El seu llegat ha arribat fins avui gràcies també a la tenacitat dels dos presidents que els van succeir i a les brillants aportacions de les desenes de persones que n'han format part al llarg d'aquests anys, entre elles la Dra. Josefina Castellví i Piulachs, el Dr. Martí Boada i Juncà, Cristina Gallach Figueras o Albert Vilalta i González, qui fou el primer conseller de

“Tenim alguns elements que ens permeten intuir el món que vindrà. I tenim el deure d'ajudar a dissenyar fulls de ruta col·lectius per intentar construir un món millor”

Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya.

Analitzar l'evolució del CADS requereix fer una mirada al que ha passat al planeta i a Catalunya en termes de sostenibilitat al llarg de les dues darreres dècades i mitja. És ben evident que al llarg d'aquests 25 anys moltes de les qüestions apuntades pel consell i que semblaven perifèriques per a moltes persones avui són centrals en l'agenda política i social: l'emergència climàtica i tot el que suposa (com la sequera, que actualment tant ens preocupa), la necessària transició energètica cap a les renovables, la sostenibilitat del sistema alimentari, la pèrdua accelerada i massiva de biodiversitat (i els serveis que ens ofereix la natura i dels quals depenen les societats i les economies del planeta). I un llarg etcètera.

Les dades que tenim, avui, sobre l'estat del món fan feredat. Disposem de nombrosos estudis que ens alerten que estem superant els límits físics i biològics que garanteixen la seguretat del sistema planetari. Tenim evidències sobre l'increment de les desigualtats a escala global (entre països i dins dels països). Constatem com la nostra salut està sent afectada pel canvi climàtic i la degradació del medi ambient. Observem amb preocupació l'avenç dels populismes i de l'extrema dreta en molts territoris d'Europa i del món. I aquí també podríem afegir un llarg etcètera.

Per tant, sabem el món que tenim. Potser també sabem el món que voldríem (o que alguns voldríem). I tenim alguns elements que ens permeten intuir el món que vindrà. I també tenim, per tant, el deure d'ajudar a dissenyar fulls de ruta col·lectius per intentar construir un món millor. Sent absolutament conscients d'on som, sent molt tenaços a l'hora d'intentar construir un món millor i, sobretot, mantenint-nos rabiosament esperançats davant del futur (tot i que a voltes aquesta triangulació es faci difícil). Des del CADS volem continuar contribuint-hi.

AMB HUMOR

FINESTRA

Presidenta Beth Codina

Director editorial Agustí Danés

Coordinació Lourdes Corominas

Correctora Cristina Anfruns

Fotografies Albert Llimós, E-diop

(Unsplash) i Andreas160578 i Jill

Wellington (Pixabay)

Disseny Neus Páez

Publicitat Jordi Roca

Edició i distribució Premsa d'Osona, SA,

plaça de la Catedral, 2, Vic

www.el9nou.cat